

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus IV. An morosa delectatio, seu consensus in delectationem sit
peccatum mortale?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

de aliqua re inhonestâ, per cogitationem ut præfenti apprehensa. Dicitur primò, voluntaria delectatio, quo indicatur, illam non appellari morosam à mora temporis, quo delectationi inhaeret, sed à mora rationis & voluntatis, veritam delectationem post plenam advertentiam reprimere negligentis, cum tamen posset & deberet reprimere: unde peccatum morosæ delectationis etiam in instanti potest contingere. Dicitur secundò, De re inhonestâ, h. e. de objecto illicito in quacunq; materia, quamvis communiore usû intelligatur delectatio de objecto illicito in materia venerea. Hinc excluduntur delectationes de cogitatione, vel aliquo modo & circumstantia rei illicitæ, quæ absolutè possunt esse objectum bonum & honestum. Dicitur tertio, De re ut præfenti apprehensa; si enim esset de re quatenus futura, vel exequenda, non adesset tantum consensus in delectatione, sed etiam in ipsum opus, quod est longè majus & distinctum peccatum à morosâ delectatione, & solet appellari delectatio operosa. Ita qui habet voluntariam & simplicem complacentiam in fornicatione cum aliqua femina sibi in mente delectabiliter repræsentatâ, tamen sine voluntate cum illa peccandi, peccat peccato morosæ delectationis; sin ulterius progrediatur ad desiderium peccandi, & ad consentium in opus oblatâ occasione exequendum, gravius peccat peccato operosæ delectationis.

2. Notandum secundò. Rationem dividi à S. D. in superiorem & inferiorem, cui responder ex parte voluntatis portio superior & inferior, quæ distinctio non est in duas potentias, sed tantum in duo munia ejusdem intellectûs inadæquatè distincta. Nam eadem ratio quatenus per rationes superiores & æternas procedit ad ferendam sententiam de honestate vel turpitudine actûs, sic dicitur ratio superior; eadem verò quatenus per rationes temporales & humanas judicat de temporali bonitate, utilitate, delectabilitate alicujus actûs, sic dicitur ratio inferior; e. g. si conspecto inimico dicat cogitatio, illum esse occidendum, quia est honorificum vindictam sumere de inimico, dicitur hoc esse judicium rationis inferioris; si dicat, illum non esse occidendum, quia lex charitatis imperat etiam inimicis ignoscere, dicitur hoc esse judicium rationis superioris. Quæritur ergo: an peccatum morosæ delectationis sit in ratione, eâque vel superiori, vel inferiori?

§. II.

Assignatur subjectum morosæ delectationis.

CONCLUSIO. Peccatum morosæ delectationis non est in ratione dirigente, & magis appropriatur rationi inferiori; uti contra consensum in opus magis attribuitur rationi superiori. S. D. a. 6. & 7.

Ratio 1. partis est: Tunc peccatum est in ratione dirigente, quando motus aliarum potentiarum non corrigit prout potest & debet corrigi; sed tunc contingit peccatum morosæ delectationis, quando ratio est negligens in corrigendis inordinata complacentia & delectatione appetitibus sive rationalis sive sensitivi: ergo peccatum morosæ delectationis est in ratione dirigente.

Ratio 2. & 3. partis est ex S. D. citato, quod judicium præambulum ad finalem sententiam potius tribuitur judici inferiori, quam superiori; uti vice verâ finalis sententia de agendis magis adscribitur judici superiori, quam inferiori; atqui consensus in delectationem [quod est peccatum morosæ delectationis] dicitur judicium præambulum ad finalem sententiam, siquidem delectatio præcedit actum, & ad ipsum ordinatur; consensus verò in actum includit finalem sententiam de agendis: ergo peccatum morosæ delectationis magis rationi inferiori; contra consensum in actum magis est tribuendus rationi superiori.

Dices: Nunquam committitur peccatum morosæ delectationis, nisi ratio advertat ad inhonestatem ipsius, quòdque delectatio sit repugnans legi æternæ & rectæ rationi: sed hoc pertinet ad rationem superiorem: ergo etiam ipsum peccatum morosæ delectationis pertinet ad rationem superiorem. Præterea; Equè voluntas ex objecti delectabilitate movetur ad consentium in opus, quam in delectationem: sed hoc pertinet ad rationem inferiorem: ergo quæ consensus in opus pertinet ad rationem inferiorem, ac consensus in delectationem.

Respondeo: tam consentium in delectationem esse in ratione superiori, quam consentium in opus in ratione inferiori subjective, sed non ita appropriativè: nam ob prædictam rationem congruentiæ per quamdam accommodationem magis appropriatur consensus delectationis rationi inferiori ceu præambulæ, & quæ proxima trahitur à delectabilitate objecti, quam consensus in opus, ubi major supponitur advertentia à apparentia legis prohibentis.

ARTICULUS IV.

An morosa delectatio, seu consensus in delectationem sit peccatum mortale?

SUMMARI A.

1. Distinctio inter delectationem de cogitatione, & de re cogitata.
2. Aliquando delectatio est de substantia, aliquando de circumstantia rei mala.
3. Regule discernendi delectationem de cogitatione, & de re cogitata in materia venerea.
4. Questio insinuitur etiam de delectatione sistenti in voluntate.
5. Licitum est delectari de cogitatione rei malæ.
6. Item de modo artificioso illius.
7. Consensus in delectationem de re mala simpliciter malus, juxta Script. & PP.
8. Ratio D. Thomæ.
9. Consensus in delectationem veneream extra matrimonium est mortale peccatum.
10. Objectiones.

11. Solvuntur.
12. Oblectatio rei mala extrinsecè non semper est mala.
13. Oblectatio de opere malo, ut malo, est mala.
14. Non est malum desiderium operis mali sub conditione verè auferente malitiam.
15. Est malum sub conditione non verè auferente malitiam.
16. Quomodo per morosam delectationem peccet vidua, vel sponsus?
17. Quando nam excusentur à peccato.
18. Quando conjuges peccent?

§. I.

Prænotanda.

CERTUM est, quòd consensus in ipsum opus, sit peccatum ejusdem gravitatis & speciei, sicut opus ipsum: solum igitur procedit quæstio de consensu in delectationem. Circa quam

Notandum primò: Delectationem aliquando esse de cogitatione rei malæ, aliquando verò de re mala cogitata. De cogitatione delectamur, quando motivum delectandi non est res cogitata, quam animus abhorret, & detestatur, sed ipsa cognitio veritatis, quam habemus de tali objecto; ita homines justi & sapientes, Angeli, DEUS ipse complacentiam habent de exacta cognitione etiam gravissimorum peccatorum. De re cogitata delectamur, cum motivum delectandi est delectabilitas ipsius rei & objecti cogitati, ipsaque cogitatio solum est conditio sine qua non.

Notandum secundò. Delectationem aliquando esse de substantia operis mali, aliquando verò tantum de aliqua circumstantia, aut modo delectabili ipsius. Sic ridet aliquis casum hominis ebrii, non quòd reverà gaudeat vel de casu vel de ebrietate, sed de modo amentie, quam ebrius exhibet. Ita placent in Comiciis actionibus ingeniosa furta, non quòd ipsum opus injustitiæ, sed modus furandi ingeniosus, aut mimicum imitandi artificium oblectet. Et ratio est: quòd appetitus sequatur apprehensionem: sed in apprehensione quandoque aliquis modus ac circumstantia ut delectabilis representatur, absque hoc, quòd opus ipsum delectabile appareat: ergo similiter appetitus poterit delectari in aliquo modo & circumstantia sine operis ipsius complacentia.

Notandum tamen tertio. Quamvis extra materiam veneream facile sit delectationem de cogitatione rei malæ, aut delectationem ipsius rei distinguere, id tantum esse perquam difficile in cogitatione de objectis venereis, eò quòd propter objecti delectabilis vehementiam, naturæque vitiatæ lubricam propensionem periculosum sit in solius cogitationis delectatione sistere, quin simul rapiatur appetitus in rei cogitatæ delectationem. Nihilominus signa quædam, è quibus cognosci possit, num de sola cogitatione rei inhonestæ sit delectatio, tradit Castropal. Tr. 2. disp. 2. p. 10. §. 1. primò, si habeas expressam displicentiam operis mali, & interrogatus, an illud opus placeat, mox negativè responderes. Secundò: si cogitatio rei inhonestæ oriatur ex causa vel occasione licita & honesta: v. g. ex auditis confessionibus, lectione, & studio Casuum, rei medicæ &c. Ter-

tiò: si non sit major affectus erga elegantiam, & artificium aliquid, quod reperitur in turpi objecto, quàm si illud in re indifferenti, vel honesta audires, inspiceres, &c. tunc magis de modo artificioso vel pulchro, quàm de re ipsa delectari præsumeris: econtra si artificium aliquid picturæ, carminis, musicæ, narrationis historia, exhibitionis comicæ in objectis turpibus avidè venaris, in aliis verò piis honestisve objectis erga illud parum aut nihil afficeris, non tam de modo pulchro & artificioso, quàm ipsa objecti turpitudine convinceris delectari.

Notandum quartò. Quæstionem procedere non tantum de consensu in delectationem sensibilem, quæ nimirum oritur in appetitu sensitivo, sed etiam rationali, quæ est complacentia ipsius voluntatis & appetitus rationalis: nam utraque sufficit ad morosam delectationem. His positis sit

§. II.

Statuitur discrimen inter delectationem de cogitatione, & re mala cogitata.

CONCLUSIO PRIMA. Per se loquendo nulum est peccatum delectari de cogitatione, vel aliquo modo artificioso & delectabili res illicitæ. Ita communis.

Ratio est: quia delectatio rei non mala non est mala: atqui cogitatio rei malæ, vel aliquis modus mirabilis, aut delectabilis ipsius, non est malus: ergo neque de his voluntariè delectari est malum. Unde DEUS & angeli gaudent de facto de perfecta cognitione, quam habent, non tantum bonorum, sed etiam malorum. Dixi per se loquendo: nam per accidens fieri potest, ut ejusmodi delectatio fiat mala saltem venialiter, vel ex intermissione debite ordinationis in bonum finem, vel ex adjunctione finis indebiti.

Dices: Non licet desiderare & efficaciter velle aliquem modum artificiosum, qui est inseparabilis ab actu malo: ergo etiam tali artificioso modo delectari non licet. Respond. negando consequentiam: quia simplex complacentia sequitur conditionem objecti, ut est in apprehensione, sed apprehensio aliquando præciudit modum artificiosum ab ipsa malitia operis; estque per accidens, quòd illud artificium in tali materia inhonestæ reperitur. Econtra voluntas efficacè sequitur conditionem objecti ut est à parte rei, ubi modus artificiosus non est separabilis ab opere malo.

CONCLUSIO SECUNDA. Consensus in delectationem de re mala cogitata, semper est malus: & pro qualitate objecti vel mortale vel veniale peccatum. Ita communis Catholicorum DD. cum S. D. hæc q. 74. a. 8.

Probatur primò autoritate S. Script. & PP. Nam pl. 10. Qui diligit iniquitatem, odit animam suam. Et Matth. 5. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est illam in corde suo. Qui locus non solum de efficaci appetitu peccandi, sed etiam de simplici & deliberata delectatione fornicandi à SS. PP. exponitur: nam Hilarius in huncipsum locum, In Evangelio, inquit, adulterio motus tantum oculi incidentis æquatur, & cum fornicationis opere punitur illecebrosa trans-

transcurrentis visus affectio. Ita & Chrylost. hom. 17. in Matth. Qui studet, inquit, elegantes facies inspicere, ipse sibi fornacem istius passionis accendit, & captivam faciens animam ad opus quoque celeriter adducit, propterea non dicit, qui concupivit ad adulterandum, sed qui viderit ad concupiscendum. Ubi S. Pater expresse distinguit inter concupiscere, & videre ad concupiscendum. Item S. Greg. 1. 21. Moral. c. 2. Per Moysen luxuria perpetrata, per auctorem vero munditie luxuria cogitata damnatur. D. August. 1. 12. de Trin. c. 12. Nec sanè, inquit, cum sola delectatione mens oblectatur illicitis, non quidem decernens esse faciendâ, tenens tamen & voluens libenter, quæ statim ut attingunt animum, respui debuerunt, negandum est esse peccatum; sed longè minus, quàm si opere statuatur implendum. Et mox, ut ostendat in hac morosa delectatione gravitatem peccati mortalis reperiri, subjicit: Totus homo damnabitur, nisi hæc, quæ sine voluntate peccandi, sed tamen non sine voluntate talibus animam oblectandi solius cogitationis sentiuntur esse peccata, per Mediatoris gratiam remittantur.

8. Probatur tertio ratione S. Doctoris. Omnis deliberata voluntas rei malæ, est mala: sed consensus in delectationem rei malæ est deliberata voluntas rei malæ: tum quia delectatio cum consensu juncta est deliberata adhesio & inclinatio in rem malam; tum quia delectatio & operatio reducuntur ad idem genus: e. g. ad justitiam æquæ pertinet delectari de operibus justis, ac operari justa; ipsæque delectationes sunt propter operationes: ergo, si opus ipsum est malum, etiam deliberatè delectari de tali opere malum est; & consequenter, si opus sit mortaliter malum, etiam delectatio erit mortale peccatum, vel si sit malum venialiter, erit veniale; e. g. si delectationem capias, quod levi mendacio alium deciperis, erit peccatum veniale; si gaudeas de commisso gravi furto, vindicta, &c. erit mortale peccatum.

§. III.

Consensus in delectationem veneream damnatur peccati mortalis.

9. **CONCLUSIO TERTIA.** *Consentire in delectationem veneream extra statum matrimonii semper est mortale peccatum, tamen si delectatio sistat in sola voluntate, & non sit in appetitu sensitivo. Ita Comm.*

Et probatur primò suprà adductis autoritatibus, quæ maximè loquuntur de delectatione venerea; ideoque delectantes condemnant peccati mortalis.

Probatur secundo ratione: Consentire in delectationem, quæ in se gravem deformitatem & repugnantiam habet cum recta ratione, est grave peccatum: sed delectatio venerea sive sit in appetitu sensitivo, sive sistat in voluntate, habet gravem deformitatem & repugnantiam cum recta ratione; unde ibi nulla datur parvitas materia: ergo consensus in illam semper est grave peccatum. Minor quoad 1. partem probatur: Venerea delectatio orta in appetitu sensitivo est libidinosa commotio spirituum generationi servientium naturâ suâ tendens ad expulsionem se-

minis, seu actum generationis; sed hunc finem querere, & actum generationis inchoare extra statum matrimonii habet gravem deformitatem repugnantem instituto naturæ & regulis rationis, estque pro varietate objectorum, circa quæ versatur mens venereè se oblectantis, auctochoata mollicitis & peccatum contra naturam aut fornicatio, &c. ergo hæc delectatio semper habet gravem deformitatem contra rectam rationem. Quoad 2. quæque partem probatur primò: Quia absque gravi necessitate & utilitate dare causam proximam intra genus luxurie se se incitativam ad motus libidinosos, est grave peccatum: sed complacentia voluntatis de actu vel objecto venereo est talis causa: ergo. Secundo: quia voluntas & amor operis mortaliter mali est mortaliter malus: sed etiam si delectatio sistat in voluntate, est tamen amor operis mortaliter mali: ergo etiam est mortaliter mala.

Dices primò. Si morosa delectatio esset peccaminosa, etiam esset prohibita, & quidem precepto, *Non concupisces*: sed hoc non est prohibita: quia per illud tantum damnatur concupiscentia, quæ est efficacis voluntas peccandi carnaliter: at delectatio tantum est simplex complacentia & voluntas inefficax. Secundo. Delectari de actu virtutis non sufficit ad meritum: ergo etiam delectari de opere malo non sufficit ad peccatum. Tertio. Malitia operis cogitari non semper redundat in delectationem: ergo non sequitur, si opus est malum, etiam delectationem de tali opere esse malam. Antecedens probatur, malitia intrinseca fornicationis consistit in damno prolis: sed hæc non redundat in simplicem delectationem voluntatis, neque enim fornicatio solum cogitata damnum proli inferre potest.

Respond. ad 1. primò, ex S. D. q. 15. de Ver. 4. morosam delectationem etiam prohiberi precepto, *Non concupisces*. Quia qui voluntariè delectatur de opere illicito, concupiscit illud, non quidem ad efficiendum, quæ esset voluntas efficacis, sed tamen ad sese oblectandum per amorem simplicis complacentiæ, adeoque est concupiscentia operis habendi affectivè, & in esse voliti non executive, & in esse rei. Respond. 2. Delectationes morosas prohiberi iisdem præceptis quibus ipsa opera prohibentur; si quidem, ut dictum, delectatio & opera pertinent ad idem genus: Unde delectatio morosa de fornicatione statibus, osculis, &c. prohibetur sexto præcepto, quo omnia ad genus fornicationis pertinentia prohibentur. Ad 2. Respond. primò cum S. D. l. c. ad 13. negando consequentiam, quia plus requiritur ad meritum, quàm demeritum, cum bonum sit ex toto, malum autem ex quolibet defectu, uti primò in simili casu diximus: Nihilominus

Respond. secundo. Si delectatio de actu virtutis proveniat ex motivo intrinseco honestati ipsius virtutis cum relatione ad DEUM ut ultimum finem, nihil ipsi deesse, unde à ratione merito excludi debeat, ideoque nego antecedens. Ad 3. neg. ant. & probationem maj. dist. Malitia fornicationis consistit in damno prolis tantum ut effectivè volito, vel ponendo, nego; etiam ut affectivè volito, concedo. Sed fornicatio tantum

tum cogitata non infert damnum proli effectivè & in esse rei, concedo; affectivè & in esse voliti, nego min. & consequentiam; nam & ipsum damnum prolis in illa interna oblectatione est interpretativè volitum, non quidem ad committendum, sed tamen ad oblectandum, ideoque tota inordinatio fornicationis [inquit S. D.] redundat in delectationem, quæ ex ipsa causatur.

§. IV.

Corollaria.

12. Colliges ex dictis primò. Oblectari absolutè & secundùm se iis rebus, quæ ideo tantùm sunt mala, quia lege positiva, vel voluntario voto prohibita, non esse peccatum mortale morosæ delectationis. Ita communis, Ratio est; quia in ejusmodi objectis tantùm extrinsecè malis delectatio fertur in substantiam operis, quæ per intellectum ab extrinseca prohibitione præcinditur: sed substantia operis sic præcisa nullam habet gravem malitiam; ergo etiam delectatio non est de objecto graviter illicito. Unde non peccabis graviter, die Veneris cum delectatione cogitando de esu carnum sine tamen proposito illas comedendi, siquidem ille de se non est illicitus. Dixi absolutè: si enim oblecteris de esu carnum, quatenus repugnat præcepto Ecclesiastico, ut fieri solet apud hæreticos, tunc utique delectatio fertur in formalem inobedientiam juri naturali repugnantem.

13. Colliges secundò. Jactare se, & gloriari de opere malo, quatenus in se grave malum est, semper esse peccatum mortale; non autem esse grave peccatum, gloriari de aliquo peccato sub aliqua ratione, vel modo non graviter malo: e. g. si glories de robore & corporis viribus, quibus alium superasti in epotandis calicibus, unde ille fuit inebriatus, tunc enim fieri potest, ut non adfit approbatio ipsius operis mali, v. g. ebrietatis, in quantum mala est, sed tantùm alicujus circumstantiæ non graviter malæ.

14. Colliges tertio. Non esse mortale peccatum, desiderare aliquod opus hic & nunc prohibitum, vel delectari de illo sub conditione verè auferente malitiam operis. Ita communis DD.

Ratio est, quia non nisi voluntas operis mali est mala: sed cum conditio auferat malitiam, non est voluntas operis mali: ergo delectari de objecto sub conditione verè auferente malitiam, non est malum. Itaque non est grave peccatum, si conjugatus dicat, Ducerem aliam uxorem, si ista esset mortua: si quis die Veneris cogitet, Quàm libenter comederem carnes, nisi esset dies Veneris, &c. Dixi sub conditione verè auferente malitiam. Nam

15. Colliges quartò. Si conditio adjecta malitiam tantùm ex parte auferat, vel omnino nullam, uti contingit in actibus intrinsecè malis, quæ nullâ circumstantiâ vel conditione coonestari possunt, tunc esse nihilominus peccatum desiderare tale opus, vel delectari de illo. Ratio primi est, quòd tunc saltem pars operis supponitur esse graviter prohibita, e. g. si quis dicat: Vellem furari hunc calicem, nisi esset res sacra; conditio adjecta auferat quidem malitiam sacrilegii, non autem malitiam furti. Ratio secundi est, quòd conditio impossibilis habetur pro non adjecta: sed in

objectis & actibus intrinsecè malis conditio auferens malitiam est impossibilis: ergo habetur pro non adjecta. Præterea; Optare, ut mutetur lex naturæ, est malum; sed objectis intrinsecè malis adijcere conditionem auferentem malitiam, est velle, ut immutetur lex & ordo naturæ: ergo. Itaque non excusabitur à peccato, qui serio dicit, Vellem blasphemare, mentiri, fornicari, me vindicare, si esset licitum, hic enim est affectus simpliciter peccaminosus. Dixi tamen, si serio dicat: nam aliquando contingit, ut hoc modo loquendi homo tantùm significet internam & ordinatam naturæ propensionem, quam tamen recordatione divinæ legis cupit reprimere, neque habet complacentiam de opere malo: quo casu non erit grave peccatum: quamvis non sit consultum ejusmodi velleitatibus assuescere, cum facile transeat in veram & sinceram complacentiam operis mali, etiam tunc quando adijci videtur conditio malitiam auferens.

Colliges quintò. Mortaliter peccare viduam, 16. quæ in præsentem capit veneream delectationem de præterito actu conjugii, quem sibi præsentem imaginatur: & similiter sponsam, qui admittit carnalem voluptatem, excitatam per imaginationem copulæ conjugalis cum legitima sponsa: quamvis enim objecta istius delectationis sub ratione præteriti vel futuri non sint illicita, quatenus tamen apprehenduntur ut præsentia, sicque libidiniosam delectationem excitant, sic habent gravem turpitudinem rectæ rationi repugnantem ob rationem superius adductam. Quod etiam de sola rationali delectatione non redundante in sensualitatem affirmant probabilius Vasq. Lessius, Castropal. Tr. 2. d. 2. p. 10. §. 2. eò quòd talis delectatio sit per se excitativa motuum impurorum. Sanchez tamen, Tannerus & alii existimant, non esse grave peccatum. Quod equidem speculative loquendo & spectando delectationem præcisè ex parte objecti sine periculo motus libidinosi, probabile est; sed quia tale periculum in causa proxima per se directè inductiva in ejusmodi motus in praxi abesse vix potest, ideo prior sententia Castrop. est practicè longè probabilior. Unde

Si dicas: Operatio & delectatio habent eandem bonitatem: sed actus conjugalis præteritus, de quo vidua; & futurus, de quo sponsa delectatur, est licitus: ergo & delectatio. Respondet primò. Actus conjugalis est licitus pro statu præterito, vel futuro, concedo; pro statu præsentem, quem habet in repræsentatione phantasia, vel intellectus, sic nego; ergo delectatio de ipso erit licita, quando non repræsentatur sub statu præsentem, concedo; secus, nego min. & consequentiam. Respondet secundò. Delectatio habet eandem bonitatem cum operatione, quando non per se causat aliam operationem illicitam, concedo; secus, nego: sed delectatio de copula licita causat in præsentem motum illicitum, qui est inchoatio pollutionis, vel copulæ præsentis.

Colliges sextò. Non tamen peccare sponsam vel viduam, si delectatione rationali gaudeant de actu matrimoniali sub formali ratione præteriti vel futuri, non imaginando illum ut præsentem; vel propter aliquem bonum effectum, v. g. libero

liberos procreatos, adeptam hereditatem, &c. quia sub tali circumstantia & conditione objectum non habet specialem deformitatem, nec est per se excitativum motus libidinosi. Quo modo etiam delectari de pollutione habita, præcisè ad bonum aliquem effectum, v. g. ob sanitatem, sedationem tentationis, &c. non esse peccatum, docent communiter DD.

18. Colliges septimò. Conjuges mortaliter peccare, cum in actu conjugali sibi imaginantur aliam personam, quia tunc delectationi morali applicant objectum mortaliter malum. Sed peccabuntne etiam, si in absentia compartis se oblectent de copula maritali? si subit periculum

pollutionis, mortaliter peccare, certum est: si non subit, probabile est, non peccare mortaliter, quia status matrimonii sicuti excusat à gravi peccato tactus inonestos inter conjuges, ad copulam expressà intentione non relatos, ita etiam motus concupiscentiæ, quamvis ad copulam non proximè ordinatos, excusare videntur, eò quòd utrique suà naturà ordinantur ad copulam conjugibus licitam. Ita Sylvius hic quæsit, 3. concl. 3. cum pluribus à se citatis. Quamvis etiam opposita sententia Sylvestri & Navari sit probabilis; quia non satis liquet, quòd matrimonium delectationes carnales, quæ actum matrimonium nec comitantur, nec ad illum disponunt, excuset à mortali.

ARTICULUS V.

Quanta advertentia requiratur ad peccatum morosæ delectationis?

SUMMARI A.

1. Divisa advertentia in plenam & semiplenam:
2. In habitualem, actualem, virtuales, interpretativam.
3. Habitualis advertentia non sufficit ad peccandum.
4. Sufficit autem virtualis,
5. Et interpretativa.
6. Objectiones
7. Solvuntur.

§. I.

Prænotanda ad statum questionis.

1. Notandum primò. Advertentiam rationis dividi in plenam, & semiplenam. Semiplena & imperfecta est, per quam malitia actus & objecti tantum imperfectè apprehenditur, & apprehendi potest, prout contingit in semisopitis, vel aliqua vehementi passione, aut occupatione distractis. Plena advertentia est, cum quis malitiam, vel periculum peccati perfectè videt, aut proximè videre potest. Cæterum ad discernendum quandonam sit plena, vel semiplena advertentia, ex sequentibus signis cognosci poterit. Primò, si quis malam suggestionem peccati facile posset in opus deducere, & tamen pro viribus resistit, ne Dominum DEUM graviter offendat, signum est, ipsum suggestioni plenè non consensisse. Secundò. Si quis cogitans insurgentes motus adversari legi divinæ, mox illos averfatur, atque ad DEUM confugit, pariter signum est, quòd tempore antecedenti, quo pravam tentationem sentit, defectu plenæ advertentiæ eidem non dedit plenum consensum. Tertiò. In dubio, num quis fuerit plenè sibi compos, cum habuit inordinatam delectationem, si sit timorata conscientia, & à gravioribus peccatis ex DEI timore ut plurimum abstinere soleat, potest pro se præsumere: nemo enim præsumitur malus, donec probetur. Contrarium erit dicendum, si passim pravæ delectationes amplectatur: præsumptio enim formari solet ex communiter contingentibus.

2. Notandum secundò. Rationis advertentiam rursus dividi in habitualement, actualem, virtuales, & interpretativam. Habitualis est ipsa poten-

tia & facultas, quam habemus ad cognoscendum malitiam. Actualis est expressa applicatio cognitionis ad malitiam actus. Virtualis proprie est, quæ actu præcessit, nunc autem remanet in aliquo suo effectu. Interpretativa est, cum qui proximè potuit, ac debuit advertere ad malitiam actus, per negligentiam tamen propriam voluntate causatam, actu ad illam non advertit. In qua advertentia interpretativa semper præcedit aliqua saltem suspicio & dubietas de malitiâ actus. Quæritur ergo, quanam advertentia ex prædictis requiratur, aut sufficiat ad peccatum morosæ delectationis?

§. II.

Resolutio questionis.

CONCLUSIO. Quamvis ad morosæ delectationis peccatum sola advertentia habitualis non sufficiat, (2.) tamen sufficit etiam virtualis (3.) vel interpretativa. Ita communis.

Primæ partis, quæ est contra Wendrochium & alios Jansenistas, negantes quòd ad peccatum semper requiratur aliqua advertentia peccati, ratio est primò: Ubi non est cognitio, non est voluntarium: ergo si nulla sit advertentia & cognitio malitiæ, illa non potest esse voluntaria: ubi non est voluntarium, non est peccatum: ergo.

Secundò. Nemo peccat contra legem, nisi legitime promulgatam: sed absque aliqua naturali & intimatione intellectus practici lex sive divina, sive naturalis, sive humana non est legitime promulgata, neque advertentia habitualis ejusmodi promulgatio & notitia: ergo nisi præcedat aliqua notitia & iudicium rationis practici, peccari non potest, & consequenter neque dabitur peccatum morosæ delectationis.

Tertiò. Si non requireretur aliqua notitia peccati, invincibilis ignorantia non causeret voluntarium simpliciter, neque excusaret à peccato: sed hoc est contra communem Catholicorum expositam in priori Tract. ergo. Cum igitur nihil sit volitum, quin præcognitum, ut malitia delectationis sit voluntaria, & imputabilis, debet supponi aliquo modo præcognita.